

BOUWEN AAN VERTROUWEN

VERKIEZINGSPROGRAMMA SGP APELDOORN

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
INLEIDING.....	3
<i>Sociale nood</i>	<i>3</i>
<i>Wonen en zondagsrust.....</i>	<i>3</i>
<i>Gezin</i>	<i>3</i>
<i>Gods Woord als fundament.....</i>	<i>4</i>
1. UITGANGSPUNTEN EN KERNTHEMA'S.....	5
<i>Duurzaam én betaalbaar wonen; vertrouwen in elkaar</i>	<i>5</i>
<i>Een veilige én betrouwbare gemeente; betrouwbaar beleid.....</i>	<i>5</i>
2. GEMEENTEBESTUUR EN ONDERSTEUNING.....	7
3. VEILIGHEID EN OPENBARE ORDE	9
<i>Preventie</i>	<i>9</i>
<i>Veiligheidsdiensten</i>	<i>9</i>
<i>Discriminatie en geweld.....</i>	<i>10</i>
4. VERKEER EN BEREIKBAARHEID.....	12
<i>Optimale bereikbaarheid.....</i>	<i>12</i>
<i>Veiligheid.....</i>	<i>13</i>
5. ECONOMIE	14
<i>Lokale economie</i>	<i>14</i>
<i>Zorg voor ondernemers en agrariërs.....</i>	<i>15</i>
6. FINANCIËN	16
<i>Transparantie.....</i>	<i>16</i>
7. SOCIAAL DOMEIN	17
<i>Welzijn, jeugd- en jongerenwerk</i>	<i>17</i>
<i>Jeugd en gezin</i>	<i>18</i>
<i>Zorg en welzijn (wmo), ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers.....</i>	<i>19</i>
<i>Werk, inkomen en arbeidsmarkt.....</i>	<i>20</i>
<i>Asiel en migratie</i>	<i>21</i>
8. ONDERWIJS.....	22
<i>Thuiszitters en zorgvragers</i>	<i>23</i>
9. SPORT, ERFGOED EN RECREATIE	24
<i>Sport.....</i>	<i>24</i>
<i>Cultuur.....</i>	<i>24</i>
<i>Archeologie en erfgoed.....</i>	<i>25</i>
10. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID.....	27

<i>Volksgezondheid</i>	27
<i>Milieu en leefomgeving</i>	27
<i>Milieu en afval</i>	28
<i>Duurzame energievoorziening</i>	28
<i>Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven</i>	30
<i>Het opwekken van duurzame energie</i>	30
11. RUIMTE OM TE WONEN	31
<i>Ruimtelijke ordening</i>	31
<i>Volkshuisvesting</i>	32
<i>Stedelijke vernieuwing</i>	33
<i>Begraafplaatsen</i>	33
<i>Stikstof, PAS-melders en vergunningskwesties</i>	33

Inleiding

Beste inwoner,

Wij hopen dat u naar uw zin woont in de gemeente Apeldoorn. Wij hebben mooie wijken en dorpen, maar ook allerlei voorzieningen als scholen, winkelcentra, verzorgingstehuizen en tal van ontspanningsmogelijkheden. Wij zijn een fraaie en rustige gemeente in het groen met koninklijke allure. De woonkwaliteit is over het algemeen hoog en je kunt er veilig wonen. De SGP wil dat graag behouden. Maar hebben we alles voor elkaar of zijn er nog verbeterpunten? De SGP is daar duidelijk in: er zijn belangrijke kwesties die de aandacht vragen.

Sociale nood

Daarbij denken we allereerst aan de sociale nood onder inwoners zoals bijvoorbeeld de pijn van eenzaamheid. Laten we oog hebben voor elkaars leed en problemen. Naasteliefde is een belangrijk uitgangspunt van de SGP. De SGP heeft ook zorgen over het verdwijnen van gedeelde waarden en normen. Dat zorgt o.a. weer voor andere problemen zoals een sterke ik-gerichtheid en polarisatie. Daarom is het juist in deze tijd van groot belang dat we omzien naar elkaar. Daarbij speelt ook het gemeentebestuur een belangrijke rol. Dat vraagt een sociaal en daadkrachtig gemeentebestuur. De SGP wil daar graag opnieuw actief aan bijdragen.

Wonen en zondagsrust

Er zijn echter meer kwesties die aandacht behoeven. In onze gemeente zijn er veel mensen die kampen met armoede, er zijn grote problemen in de zorg, er zijn te weinig betaalbare woningen voor jongeren. En wat te denken van moeilijke vraagstukken als het verbeteren van de zondagsrust, duurzaamheid en de energieproblematiek? Dit rijtje kan met vele andere zaken worden aangevuld.

Al deze kwesties vragen veel aandacht van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Er moeten keuzes worden gemaakt. Waarin investeren we extra geld? Wat doen we voor de jeugd en voor ouderen, waar moeten er woningen komen, welke wijken vragen om een goede onderhoudsbeurt? Bovendien heeft Apeldoorn grootse plannen. Er wordt een stijging van het inwoneraantal verwacht van 168.000 nu naar 180.000 in 2040. Dat vraagt keuzes voor woningbouwlocaties en ook het type woningen.

Gezin

Bij tal van vraagstukken speelt het gezin een grote rol. Van daaruit lopen immers lijnen van jong naar oud, van speelterreinen naar onderwijs, van normen en waarden naar overlast, van woningbouw naar werkgelegenheid, van jeugdhulp naar goede zorg. Dit rijtje kan nog verder worden uitgebreid. Daarom is aandacht voor de positie van het gezin belangrijk; het gezin speelt in het leven van ieder mens een grote rol. Essentieel is dat ook de overheid veel aandacht heeft voor het gezin en zo nodig ondersteuning biedt. Daarnaast is veiligheid een belangrijk onderwerp. Alleen als de (digitale) veiligheid op orde is, kan er samen geleefd, geleerd, gewerkt en gerecreëerd worden. Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor het dagelijkse leven van al onze inwoners.

Het aanpakken van de vele vraagstukken in onze gemeente vraagt daadkracht. In de gemeenteraad wil de SGP daar graag een bijdrage aan leveren. Wij zijn bovendien voor een betrouwbare en geloofwaardige overheid. Dus niet alleen beloven, maar ook doen. Graag zetten we daarom de lijn voort van de afgelopen periode. Als coalitiepartij hebben we kunnen bijdragen aan het bestuur van gemeente Apeldoorn. Daarbij is zowel nieuw beleid als ook de uitvoering van bestaande afspraken ter hand genomen. Henk van den Berge heeft als wethouder financiën, jeugdzorg en onderwijs daar een belangrijk bijdrage aan geleverd. Als SGP-fractie hebben we in het coalitieakkoord belangrijke onderwerpen genoemd. Veel van deze onderwerpen zijn in de achterliggende vier jaar onder de zegen van God concreet uitgewerkt en van de benodigde middelen en afspraken voorzien. Voor de SGP is dat gebeurd onder het motto: Handen uit de mouwen na ze te hebben gevouwen.

Gods Woord als fundament

In haar opstelling baseert de SGP zich op de Bijbel als het Woord van God, want daarin staan duidelijke richtlijnen voor de taken van de overheid en ook hoe wij als inwoners moeten samenleven. Samen moeten we bouwen aan een beter Apeldoorn. Dat doen we in vertrouwen met elkaar en voor elkaar! "Bouwen in vertrouwen " is daarom ons motto voor de komende raadsperiode 2026 – 2030. Daar zetten wij ons voor in. Hopelijk met Gods steun en uw stem!

In het voor u liggende verkiezingsprogramma voor de gemeenteraadsverkiezingen van D.V. woensdag 18 maart staat de visie van de SGP voor de periode 2026 – 2030. Eerst komen onze uitgangspunten en kernthema's voor de komende raadsperiode aan de orde. Vervolgens worden deze uitgewerkt voor verschillende deelthema's, zoals veiligheid, zorg, volksgezondheid, onderwijs, duurzaamheid en economie.

Bestuur en fractie van de SGP in gemeente Apeldoorn

1. Uitgangspunten en kernthema's

De SGP is een christelijke partij. Wij baseren onze visie op de Bijbel. De SGP kiest hiervoor, want de Bijbelse leefregels zijn waardevol voor mensen en dus ook voor de politiek. Het centrale thema is dat we God moeten liefhebben boven alles en onze naaste moeten liefhebben als onszelf. Ook geeft God de mens de opdracht om de aarde te bouwen en te bewaren als rentmeester. Een leven volgens christelijke waarden en normen is goed voor de hele samenleving. God wil dat zegenen.

De uitgangspunten van de SGP komen samen in het verkiezingsmotto "Bouwen in vertrouwen". Daarbij staan voor de komende raadsperiode drie kernthema's centraal. De SGP staat voor:

Gezin en gezamenlijkheid; vertrouwd thuis

Centraal staat de insteek op het gezin als de samenleving in het klein. De overheid kan het niet alleen en moet ook niet meer invloed krijgen op de eigen levens van Apeldoornse inwoners dan nodig is. Om van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving te veranderen, is de insteek op sterke, gezonde en zelfstandige gezinnen eveneens nodig. Vandaaruit is er ook aandacht voor het kwetsbare waarin inwoners en de overheid ieder een eigen rol en verantwoordelijkheid hebben. Het gaat dan om punten als zorg, Wet maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, identitaire zorg, sociaal beleid, minima, de positie van het gezin, vrijwilligerswerk, mantelzorg, eenzaamheid en ouderen.

Duurzaam én betaalbaar wonen; vertrouwen in elkaar

Bij dit kernthema horen het hebben van voldoende woningen voor de verschillende doelgroepen (huur en koop voor starters, gezinnen, ouderen, et cetera) en een goede doorstroming op de huizenmarkt. Het gaat dus om een dak boven je hoofd en draait om ieders directe leefomgeving. Als het gaat om de bebouwing in Apeldoorn zijn zaken als duurzaamheid, opwekken en opslag van energie, een mooie en goed onderhouden buitenruimte (plantsoenen, speelveldjes, parken, bossen, wegen, fiets- en wandelpaden, en dergelijke), leefbare wijken en dorpen van groot belang voor het welbevinden van onze inwoners. Dat raakt ook de economie en de landbouw. Daarbij dienen we scherp te blijven letten op de hoogte van belastingen als de onroerendezaakbelasting (ozb).

Een veilige én betrouwbare gemeente; betrouwbaar beleid

Veiligheid is heel belangrijk. Dan gaat het niet alleen om veiligheid in de buurt en op straat (verkeer) en het tegengaan van ondermijning, maar ook om waarden en normen. We moeten respect hebben voor elkaar. Bovendien is een betrouwbare, geloofwaardige overheid heel belangrijk. Het gaat om woord én daad.

Dat raakt ook de veiligheid op internet en in de natuur. Misbruik van data, digitale oplichting en ondermijning zijn helaas aan de orde van de dag. En in de buitengebieden neemt de overlast van de wolf alleen maar toe. De SGP blijft zich inzetten voor passende en adequate beveiliging.

Concreet:

- Christelijke waarden: met name naastenliefde, integriteit, eerlijkheid, rentmeesterschap, barmhartigheid en verantwoordelijkheid.
- Christelijke normen: zijn vooral verwoord in de Wet van God (Tien Geboden) zoals zondagsrust, vloekverbod, gehoorzaamheid aan gezag van ouders en overheid, respect voor elkaar (geen discriminatie van wie dan ook), geen polarisatie en respect voor elkaars goederen.
- De overheid is op grond van de Bijbel Gods dienaars, die zich inzet voor de inwoners.
- Kerntaken daarbij zijn het bieden van veiligheid, zorg voor mensen die het moeilijk hebben en leefbaarheid. De overheid dient een schild voor kwetsbare inwoners te zijn en hulp te bieden als dat nodig is.
- Het gezin. In de Bijbel is het gezin als leefeenheid erg belangrijk. Ons ideaal is dat alle kinderen in een stabiel gezin opgroeien. Ouders hebben een grote verantwoordelijkheid in de opvoeding. En van kinderen wordt gevraagd hun vader en moeder te gehoorzamen en te respecteren. In het gezin wordt het samenleven als eerste geleerd. Sterke gezinnen zijn nodig om goed te kunnen samenleven. De overheid kan niet al onze problemen oplossen. Daar zijn ook gezinnen, families en sterke gemeenschappen zoals kerkelijke gemeente, verenigingen en clubs voor nodig. De overheid dient de belangrijke positie van het gezin als eerste bouwsteen van de maatschappij te ondersteunen.

2. Gemeentebestuur en ondersteuning

Veel burgers ervaren een grote afstand tot het gemeentelijk bestuur. De SGP vindt het erg belangrijk dat deze kloof wordt overbrugd. Bestuurders moeten daarom zorgvuldig luisteren en actief betrokken zijn op het geheel van de samenleving. Betrouwbaar en integer. Het gaat daarbij om heel Apeldoorn: het centrum, de wijken en de dorpen Uddel, Beekbergen, Hoog Soeren, Radio Kootwijk, Hoenderloo, Ugchelen, Loenen, Oosterhuizen, Lieren, Klarenbeek, Beemte Broekland en Wenum Wiesel.

De SGP vindt het belangrijk dat de gemeente bereikbaar en toegankelijk is voor haar inwoners. Gelukkig gaat er op dit gebied veel goed. Tegelijk ervaren ook veel inwoners een kloof tussen het bestuur en de burger. Dat is ernstig omdat daarmee de representativiteit van ons democratische stelsel wordt ondergraven. De SGP vindt het erg belangrijk dat deze kloof wordt overbrugd. Bestuurders moeten daarom zorgvuldig luisteren en actief betrokken zijn op het geheel van de samenleving.

Met name bij complexe thema's zoals woningbouw, waar schaarse ruimte en tegenstrijdige belangen tot spanningen leiden, is het van groot belang dat bestuurders transparant en eerlijk communiceren. Door niet alleen te luisteren, maar ook belangen zorgvuldig af te wegen en keuzes vervolgens duidelijk uit te leggen, kan wederzijds begrip en vertrouwen worden versterkt.

Concreet:

- Betrouwbaarheid, openheid, goed overleg en samenwerking met inwoners, dorps- en wijkraden, bedrijven en organisatie zijn belangrijke uitgangspunten. Klachten worden serieus genomen en opgelost. De gemeente gaat polarisatie tegen.
- De SGP kiest voor een kleine, daadkrachtige en flexibele gemeentelijke overheid, die efficiënt werkt en klantvriendelijk is. Wat de burger zelf kan aanpakken, neemt de overheid niet over.
- In Apeldoorn is het centrum belangrijk, maar dat geldt evenzeer voor de wijken en dorpen.
- De SGP vindt goede spreiding en bereikbaarheid van (gemeentelijke) voorzieningen erg belangrijk.
- Apeldoorn speelt een centrale rol in de regio en regionale organisaties als de veiligheidsregio en de Stedendriehoek. Voor de democratische legitimiteit van deze organisaties is meer aandacht nodig.
- De privacy van persoonsgegevens is goed geborgd tegen onder andere cyberaanvallen.
- In het kader van privacy en veiligheid bewaart de gemeente zo min mogelijk persoonsgegevens.
- De rol van de volksvertegenwoordiging moet niet uitgehold worden door initiatieven als burgerberaad.

Concreet:

- Bij een verzoek om uitbreiding van het aantal fte's voor een bepaalde taak moet eerst worden gekeken of dit niet kan binnen de bestaande bezetting door verschuiving of bijvoorbeeld afschaling van taken.
- De overheid is er voor de inwoners en niet andersom. Dat betekent dat de gemeente laagdrempelig en goed benaderbaar moet zijn. Waar mogelijk werkt de gemeente servicegericht vanuit een dienstbare houding.
- De SGP staat voor duidelijke legitimatie en een sterke democratische rol van gekozen volksvertegenwoordigers. Die mogen niet worden uitgehold door alternatieve initiatieven zoals burgerberaden.

3. Veiligheid en openbare orde

Inwoners willen veiligheid in hun huis, in hun wijk, in het verkeer, op school en op het werk. Het zorgen voor veiligheid is één van de kerntaken van de overheid. Maar ook corporaties, instellingen, ondernemers en burgers zelf zijn verantwoordelijk voor veilig wonen, werken en reizen. De SGP vindt het belangrijk om samen te werken aan veiligheid.

Preventie

De SGP vindt dat preventie en handhaving onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Preventieve maatregelen helpen problemen voorkomen, terwijl handhaving zorgt voor een veilige en rechtvaardige samenleving. De gemeente straalt daadkracht uit in haar beleid en communicatie. Vandalisme, overlast en geweld tegen hulpverleners worden niet getolereerd.

Concreet:

- Het tegengaan van onveiligheid is niet alleen een kwestie van handhaving, maar ook van preventie door meer aandacht te vragen voor waarden en normen in bijvoorbeeld het onderwijs en op (sport)verenigingen.
- Vandalisme en overlast worden daadkrachtig aangepakt en geweld tegen hulpverleners wordt niet getolereerd.
- De overlast van (probleem)wolven blijven we actief aan de orde stellen en gaan we zoveel mogelijk tegen. Om dat te bereiken werken we met de provinciale en nationale overheden samen.
- Buurtpreventie, WhatsApp-groepen en AED-projecten verdienen een stimulans en ondersteuning waar nodig.
- We zetten intensief in op matiging van alcoholgebruik en roken door voorlichting en controle. Geen alcohol op straat.
- Apeldoorn versterkt zijn positie als veiligheidsgemeente door het aantrekken van meer landelijke en regionale taken en het aanbieden van veiligheidsopleidingen en het bieden van onderdak aan andere partners uit de veiligheidsketen.
- Stevige aanpak van criminaliteit en het tegengaan van ondermijning. In het bijzonder in de buitengebieden.

Veiligheidsdiensten

Ook onze gemeente krijgt steeds meer te maken met ondermijnende criminaliteit. Drugsdelicten, woninginbraken, (auto)criminaliteit en criminele activiteiten op bedrijventerreinen verschuiven van de stad naar het platteland. De SGP wil de doelen van de Nationale Politie bundelen met gemeentelijke doelstellingen. Daardoor nemen de lokale mogelijkheden toe. Het is noodzakelijk om met alle partners samen te werken. De gemeente zorgt voor voldoende inzet van ambtenaren op het terrein van openbare orde en veiligheid.

Brandweer en ambulancezorg zijn belangrijke schakels in de zorg en veiligheid voor de inwoners. Er zijn regionale samenwerkingsverbanden, maar de gemeente moet volop aandacht aan dit thema blijven geven.

Concreet:

- Wijkagenten zijn onmisbaar in de wijken en dorpen. Zij zijn zichtbaar actief en betrokken.
- De gemeente hanteert een effectief drugsbeleid en weert coffeeshops. Er worden geen nieuwe vergunningen meer verstrekt.
- In de gemeenteraad wordt jaarlijks besproken of de vereiste aanrijtijden van hulpdiensten worden gehaald. Eventueel worden routes en standplaatsen van ambulances aangepast om deze aanrijtijden wel te halen.
- Het borgen van de veiligheid door onder meer goede handhaving vraagt om het inzetten van boa's. Hun toegenomen verantwoordelijkheden en de zwaarte van de functie vragen om een passende uitrusting en ondersteuning zoals een wapenstok.
- Brandweer en ambulancezorg zijn belangrijke schakels in de zorg en veiligheid voor burgers. Er zijn regionale samenwerkingsverbanden, maar de gemeente moet volop aandacht aan dit thema blijven geven. Dat vraagt extra aandacht voor de vrijwillige brandweer.
- Goede controle op overlast bij evenementen en klachten moet snel worden opgepakt. De kosten ervan worden zoveel mogelijk op de organisatoren verhaald.
- De SGP is voor een vuurwerkverbod voor consumenten.
- Ondermijning moet worden tegengaan; hierbij is ook aandacht voor criminele activiteit in leegstaande panden. Voorlichting en melden van verdachte activiteiten vraagt om bewustwording.
- Wijkagenten zijn zoveel mogelijk zichtbaar aanwezig en indien mogelijk langere tijd verbonden aan een wijk/dorp.
- Apeldoorn promoten als stad van Veiligheid. Nader onderzoek om hiervoor het Hertzberger-gebouw met impact en betaalbaar te gebruiken.
- We zijn voor het nieuw te bouwen veiligheidscentrum voor de brandweer en mogelijk andere daarbij passende organisaties. Uitgangspunt is dat de aanrijtijden voor de brandweer binnen de gestelde normen blijven.
- Extra inzet van boa's in gebieden waar veel overlast ervaren wordt, zoals in de binnenstad.

Discriminatie en geweld

Ieder leven is intrinsiek waardevol. Daarom wijst de SGP geweld en discriminatie in elke vorm af. We hebben oog voor kwetsbare groepen en ondersteunen initiatieven die hun veiligheid vergroten. Daarbij verdient de aanpak van antisemitisme extra aandacht. Dit thema verdwijnt nu vaak in de breedte van het antidiscriminatiebeleid, terwijl Jodenhaat de laatste tijd helaas sterk toeneemt. De SGP

vindt dat hier stevig tegen opgetreden moet worden.

Concreet:

- De gemeente heeft een meldpunt discriminatie en geweldsincidenten om onveilige situaties te kunnen melden. Het meldpunt moet dag en nacht telefonisch goed bereikbaar zijn.
- Goede controle op overlast bij evenementen en klachten moet snel worden opgepakt. De kosten ervan worden zoveel mogelijk op de organisatoren verhaald.
- Geen aanstootgevende reclames.
- We willen prostitutie ontmoedigen en geen bordelen. Voor prostituees zijn uitstapprogramma's.
- Tegengaan van polarisatie, discriminatie en antisemitisme.
- Tegengaan van onveilige situaties door slim gebruik te maken van bijvoorbeeld straatverlichting.

4. Verkeer en bereikbaarheid

De SGP vindt dat de belangrijke doorgaande verkeersstromen zoveel mogelijk buiten de woonkernen moeten blijven. Het openbaar vervoer (OV) is een belangrijk middel, dat we efficiënt willen inzetten. Bereikbaarheid is belangrijk, net zo goed als minder milieuvervuilend verkeer en meer verkeersveiligheid. Het fietsverkeer kan worden geoptimaliseerd.

Optimale bereikbaarheid

Om de bereikbaarheid te vergroten pakt de gemeente actuele verkeersknelpunten met spoed aan, ook op de plekken waar autoverkeer stroopt.

Concreet:

- De SGP streeft naar een optimale ontsluiting van woonwijken door gecontroleerde inzet van big data, slimme techniek (verkeerslichten en navigatie) en voldoende ontsluitingswegen.
- De gemeente stimuleert inwoners om te fietsen. Ook de binnenstad moet per fiets goed bereikbaar zijn. Ontbrekende schakels in het fietspadennet worden aangelegd. De gemeente beperkt de wachttijden voor fietsers bij verkeerslichten.
- Snelfietsroutes zijn belangrijk, evenals duidelijkheid welk elektrisch vervoermiddel waar mag rijden. Waar dit niet mogelijk is, moet de veiligheid op gewone fietspaden vergroot mogelijk door duidelijke regels.
- Bedrijven in het centrum vervoeren hun goederen zoveel mogelijk buiten de spits om.
- Verkeersknelpunten worden na grondige analyse met spoed aangepakt.
- Betere doorstroming van de ring en ondertunneling Laan van Spitsbergen en een betere afstelling van verkeerslichten.
- Naar alle dorpskernen moeten goede OV-verbindingen blijven. Wijken en bedrijventerreinen worden optimaal toegankelijk met het OV. Het aantal bushaltes mag niet verder omlaag. Het OV-netwerk in de wijken mag niet verder uitgekleeft worden.
- Waar nodig blijven we kijken naar ringwegen om dorps- en wijkkernen om verkeersveiligheid te vergroten en het tevens verkeersluwer te maken.
- Zo kort mogelijke reistijden naar andere grote plaatsen in de regio zoals Arnhem, Deventer en Amersfoort. We zetten hier middels lobby bij NS, provincie en het Rijk op in.
- Er komen snel veel meer (snel)laadpalen in de openbare ruimte en in parkeergarages om elektrisch vervoer te stimuleren. Thuisladen wordt makkelijker gemaakt en gestimuleerd.
- Bewegwijzering en zichtbaarheid van de bezettingsgraad van parkeerplaatsen en stallingen moet beter worden. In parkeergarages duidelijke aanwijzingen waar lege plekken zijn.
- De naar beneden bijgestelde parkeernorm mag niet voor overlast zorgen. Parkeerdruk dient gemonitord te worden.
- De parkeernorm mag voorlopig niet verder verlaagd worden.

Concreet:

- Middels lobby bij de provincie wordt gekeken of een goedkoop buskaartje voor het stadsvervoer (weer) mogelijk is.
- Er moeten in verschillende verkeerssituaties zowel op de weg als op fietspaden duidelijke veiligheidsregels zijn voor snelle, elektrische vervoersmiddelen. Zo moeten speedpedelecs op een veilige manier gebruik kunnen maken van het Apeldoornse wegennetwerk.
- We zien het momenteel niet als realistisch om op korte termijn een ZERO-emissiezone in te voeren; eerst moet het wagenpark hierop worden afgestemd.

Veiligheid

Verkeersveiligheid is voor de SGP heel belangrijk, want ieder leven telt. De inzet is altijd om de verkeersstromen zo te geleiden dat iedereen op een zo veilig mogelijke manier kan deelnemen aan het verkeer.

Concreet:

- We willen veilige fiets- en wandelroutes bij scholen en andere belangrijke centra garanderen.
- De toename van het aantal elektrische fietsen, scooters en andere elektrische voertuigen vraagt om aanpassingen in verkeersregels en wegdekking van sommige fietspaden en wegen.
- De gemeente werkt samen met maatschappelijke organisaties, scholen (met subsidie) en bedrijven om veilig verkeersgedrag te bevorderen.
- Wegen richten we duurzaam en veilig in; 30 km/u- en 60km/u-zones moeten voldoen aan de (veiligheids)eisen.
- Rond scholen wordt er extra gecontroleerd en worden eventuele knelpunten rond verkeersveiligheid met voorrang aangepakt en verholpen.
- Goede verlichting in de wijken en dorpen wordt gegarandeerd.
- Te hard rijden in de wijken en dorpen wordt streng aangepakt.
- Om het centrum autoluw te maken komen er 'knips'. Dat kan pas bij een goed functionerende en volwaardige ringweg als alternatief. Verkeersbewegingen in het centrum en de wijken worden zo tot een minimum teruggebracht.
- Er wordt een oplossing bedacht voor de Hertenlaan en Reeënlaan.
- We blijven inzetten op het ondertunnelen van alle spoorwegovergangen in de bebouwde kom van Apeldoorn.
- We blijven inzetten op een veilige 'dorpsweg' (N310) door Uddel.
- Slimme lantaarnpalen doelgericht inzetten: alleen waar ze aantoonbaar meerwaarde bieden.

5. Economie

God gaf de mens de opdracht om de schepping te bouwen en te bewaren. Vanuit het Bijbels perspectief van rentmeesterschap is het onze verantwoordelijkheid om de schepping niet te laten lijden onder onze drang naar welvaart. Daarom kijken we naar de verschillende perspectieven van Brede Welvaart. We werken om in ons levensonderhoud te voorzien en ook hebben we de verantwoordelijkheid om mensen die dat niet of moeilijk kunnen te ondersteunen. De SGP vindt een sterke lokale economie belangrijk.

Lokale economie

De gemeente stimuleert economische ontwikkeling die past bij de lokale beroepsbevolking en maakt doordachte ruimtelijke keuzes om een goede balans te behouden tussen economie, milieu, wonen, werken en recreëren. Duurzaamheid en efficiënt ruimtegebruik staan centraal.

Concreet:

- Zondagsrust is een belangrijk Bijbels uitgangspunt, dus geen koopzondagen of activiteiten waarvoor mensen niet-noodzakelijk werk moeten doen op zondag.
- De samenleving heeft rustmomenten nodig en daarom wil de SGP geen 24-uurseconomie.
- De gemeente heeft een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties en zorgt voor voldoende bedrijventerreinen.
- We stimuleren met informatie en regelingen de verduurzaming van bedrijven.
- In Uddel willen we het nieuwe bedrijventerrein verder ontwikkelen. Ook bij de Kar en Ecofactorij II zetten we de ingezette ontwikkeling van bedrijvenkavels door.
- Bij ruimtelijke keuzes zorgen voor een goede balans tussen economie, een gezonde en fijne leefomgeving en milieu.
- Apeldoorn is interessant voor innovatieve bedrijven. We stimuleren innovatiefaciliteiten, in het bijzonder als het duurzaamheid en veiligheid bevordert. Dat betekent dat we ruimte bieden aan startups en incubators die met veiligheid en duurzaamheid bezig zijn. Dit kan o.a. in de Nettenfabriek of in nieuw te ontwikkelen ondernemershubs.
- Belangrijk is dat er in de wijken en dorpen voldoende winkelvoorzieningen blijven.
- Economische resultaten worden bij voorkeur circulair, zodat de duurzame footprint van energieverbruik en grondstoffen zo klein mogelijk wordt.
- Familiebedrijven zijn belangrijk voor zowel de economie als de leefbaarheid in de stad en de dorpen. Zij worden door de gemeente met welwillendheid benaderd.
- De gemeente stimuleert een ondernemend klimaat vanuit heldere randvoorwaarden over de 'prijs' die dit heeft. Werkgelegenheid en zelfvoorzienendheid van ondernemers (en hun werknemers) is belangrijk voor een vitale samenleving.
- We staan positief tegenover een ondernemersfonds waarin de lasten eerlijk worden verdeeld. Dat kan bijvoorbeeld door een verhoging van een financiële bijdrage voor ondernemers bij niet-OZB-woningen, met duidelijke uitzonderingen voor niet-ondernemers.

Zorg voor ondernemers en agrariërs

Zelfstandige ondernemers, familiebedrijven en het midden- en kleinbedrijf vormen de ruggengraat van onze lokale economie. De gemeente moet hen actief ondersteunen, faciliteren en betrekken bij besluitvorming. Dit kan door hen te voorzien van goede locaties, duidelijke regelgeving en eenvoudige procedures. Regels moeten ondernemers beschermen en reguleren, niet belemmeren.

Ook boeren en tuinders verdienen gemeentelijke steun. Zij zijn onmisbaar voor onze voedselvoorziening en leveren een waardevolle bijdrage aan natuurbeheer en landschapsbehoud. De gemeente creëert ruimte voor deze bedrijven om economisch gezond te blijven en hanteert hierbij praktische en ondersteunende regelgeving.

Concreet:

- Agrariërs doen belangrijk werk. We moeten zuinig zijn op landbouwgrond en boeren toekomstperspectief bieden.
- We stimuleren innovatieve en creatieve manieren om de agrarische sector gezond en toekomstgericht te houden. Zoals samenwerkingsverbanden, het aanbieden van streekproducten, agrarisch natuurbeheer, kamperen bij de boer of combinaties met zorg.
- We kijken of er binnen de wettelijke regels mogelijkheden zijn voor andere inkomstenbronnen.
- Agrarische bedrijven stimuleren om hun stallen te verduurzamen, onder andere door het geven van informatie en doorverwijzing naar instanties die subsidie op dit gebied verlenen.
- Ook de vele bedrijven die aan de agrarische sector gelieerd zijn, zoals slachterijen, veevoederbedrijven en mechanisatiebedrijven zijn belangrijk en moeten bestaansrecht hebben in gemeente Apeldoorn.

6. Financiën

De gemeente moet als goed rentmeester zorgvuldig omgaan met haar uitgaven. Overheidsgeld is gemeenschapsgeld. Positief is dat de financiële positie van de gemeente in de afgelopen jaren duidelijk is verbeterd, al zijn er zorgen vanwege de grote tekorten bij wmo en Jeugdzorg.

Transparantie

De SGP streeft naar maximale transparantie, ook op financieel gebied. Transparant zijn betekent inzicht geven in de financiële mogelijkheden. Maar ook duidelijk zijn in de verantwoording van de bestede financiële middelen. De risicoparagraaf is een essentieel onderdeel van deze verantwoording.

Concreet:

- De SGP wil een sober en solide financieel beleid met voldoende financiële reserves. Daarbij zijn de kengetallen die afgesproken zijn leidend. Tegelijk willen we reserves niet groter laten zijn dan nodig, zodat de doorontwikkeling van Apeldoorn een impuls kan krijgen.
- Bij problemen moet eerst worden bezuinigd op beleidsterreinen die niet tot de kerntaken van de gemeente behoren. Eens in de vijf jaar, of als er eerder financieel aanleiding voor is, houdt de gemeenteraad alle taken tegen het licht om te bezien in welke mate deze nog nodig zijn.
- Bij voorstellen waarbij gevraagd wordt om fte's, moet eerst worden nagegaan of deze niet uit de bestaande formatie (van de afdeling) kunnen komen. Sowieso moet er zeer terughoudend worden omgegaan met uitbreiding van het ambtelijk apparaat.
- Apeldoorn blijft voorzichtig omgaan met het geld van de belastingbetaler en blijft zich inzetten voor een efficiënte en doelmatige besteding van publieke middelen. Er moet kritisch worden gekeken naar grote uitgaven die niet tot de kerntaken behoren, zoals flinke subsidies voor topsport en evenementen. Wij steken dat geld liever in verbeteren van de directe leefomgeving, vergroten van veiligheid en versterken van voorzieningen.
- De onroerendezaakbelasting (ozb) en andere belastingen mogen alleen worden verhoogd met het inflatiecijfer, of in combinatie met een reductie van kosten door verdere efficiencyvergroting (bij gemeente en verbonden partijen). Belastingverhoging is de laatste optie om inkomsten te genereren.
- De tarieven van rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges zijn transparant en in overeenstemming met de geleverde diensten.
- Kwijtschelding (gedeeltelijk) van gemeentelijke belastingen voor inwoners met een minimuminkomen moet mogelijk blijven en bekend zijn bij de doelgroep.
- Apeldoorn kent financieel een gedegen, effectief en structureel armoedebeleid; dat handhaven we in de komende periode. Daarbij worden voorzieningen goed gemonitord en alleen bewezen effectieve maatregelen structureel gemaakt.
- Subsidies mogen niet strijdig zijn met de Bijbelse beginselen.
- De gemeente subsidieert taken (doelen) en geen instellingen of organisaties.

7. Sociaal domein

De SGP wil opkomen voor de zwakkeren en kwetsbaren. Zij krijgen vanuit Bijbelse naastenliefde zorg en ondersteuning en waar nodig bescherming. Kerken, scholen en andere maatschappelijke instellingen betrekken we intensief bij het gemeentelijke beleid in het sociaal domein. Waar mogelijk doen we een beroep op de eigen verantwoordelijkheid en het netwerk van een zorgvrager. Omdat ongeveer de helft van de gemeentebegroting het sociaal domein raakt, is dit een belangrijk aandachtsveld. Dit hoofdstuk is om die reden ook langer. Het huidige zorgsysteem wordt steeds meer onbetaalbaar en onhaalbaar door een groeiend tekort aan financiën en professionals. Een andere inrichting met meer inzet en bijdragen vanuit de inwoners zelf is nodig om de nodige zorg haalbaar en betaalbaar te houden.

Welzijn, jeugd- en jongerenwerk

Jongeren moeten gezond en veilig kunnen opgroeien. Daarom wil de SGP investeren in de jeugd en het gezin. Sterke gezinnen, die gebaseerd zijn op liefde en trouw, zijn hierin de belangrijkste basis. Dat verdient openlijke aandacht, waardering en steun. Ouders of andere opvoeders zijn en blijven primair verantwoordelijk voor hun kinderen.

Concreet:

- Door de toename van het aantal echtscheidingen en verbroken relaties ondervinden kinderen (maatschappelijke) schade. Door goede voorlichting en laagdrempelige hulp gaat de gemeente die zoveel mogelijk tegen. De SGP wil daarom gratis relatietherapie.
- Goede jeugdhulp is essentieel bij probleemsituaties. Daarbij is gelijkwaardige samenwerking met het onderwijs van groot belang. De gemeente let er goed op dat jongeren de hulp krijgen die ze nodig hebben, maar let scherp op de kosten en op heldere taakstellingen.
- In de jeugdzorg is een stevige ombuiging noodzakelijk: inhoudelijk en financieel. Het steeds grotere beroep op de jeugdzorg -nu al 1 op de 7 jongeren- moet worden aangepakt. Dit ook om de kosten sterk terug te dringen. In het nieuwe beleid moeten uitgangspunten als preventie en normalisering centraal staan. Het zwaartepunt van de ondersteuning dient door tijdige signalering te verschuiven richting ouders, opvoeders en het voorliggende veld. Dat vraagt van alle betrokkenen: ouders, organisaties in het voorliggende veld, onderwijs en jeugdzorg een goede samenwerking en afstemming. Zo krijgen alleen de jongeren die dit echt nodig hebben jeugdzorg. Hierbij wordt er scherp op gelet dat deze zo licht is als mogelijk en zo lang duurt als het echt nodig is. Dat vereist een sterke regie.
- We zetten in op een laagdrempelig en toegankelijk Samen055. Het CJG is onderdeel van de lokale toegang tot jeugdhulp (sociaal team, wijkteam, jeugd- en gezinsteam). Deze teams bieden zelf ook hulp en brengen één gezin – één plan – één regisseur in de praktijk. Ze bieden hulp met oog op het hele gezin.
- Zorgvragers in de jeugdzorg krijgen keuzevrijheid. Zo wordt er rekening gehouden met de levensovertuiging van ouders en jongeren.

Concreet:

- Voor jongeren die niet thuis kunnen wonen, wordt een zo 'thuis' mogelijke oplossing gezocht, in een pleeggezin of in een gezinshuis. Waar nodig ondersteunen en stimuleren we pleeghouders.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Ze ziet erop toe dat meldingen bij Veilig Thuis op juistheid worden onderzocht. Indien nodig zet de gemeente hulpverlening in.
- De gemeente stimuleert een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Dit kan onder meer door ondernemers en onderwijsinstellingen te laten samenwerken en door leerlingen actief kennis te laten maken met het regionale bedrijfsleven. De gemeente spant zich in om te voorkomen dat er wachtlijsten zijn bij zorgaanbieders die complexe problemen bij kinderen en jongeren behandelen. Dure zorg wordt zo min mogelijk ingezet; het normaliseren van wat als afwijkend gedrag wordt ervaren, is het uitgangspunt. Onafhankelijke regie is nodig en moet daarop gericht zijn.
- Apeldoorn: Gezinsstad. Daarbij hoort dat er jaarlijks aandacht is voor de Dag van het Gezin (15 mei).

Jeugd en gezin

Als in een gezin liefde woont bloeien vaders, moeders en kinderen op. De overheid moet het gezin daarom koesteren en beschermen. Helaas gebeurt dat nu nauwelijks. Het individu – en dus niet het gezin – vormt vaak het uitgangspunt van gemeentelijk beleid. De SGP wil het gezin juist weer in ere herstellen. We hechten aan de primaire verantwoordelijkheid van ouders voor de opvoeding en het opgroeien van hun kinderen.'

Gezinnen staan onder grote druk, zoals blijkt uit het afgenomen welbevinden van jongeren en de sterk gestegen vraag naar jeugdhulp. De SGP maakt zich hierover grote zorgen. De kosten van de jeugdzorg rijzen hierdoor de pan uit. Dit vraagt om een kritische inzet van gemeentelijke budgetten, met focus op preventie en passende zorg.

De SGP vindt dat er bij jeugdhulp in het algemeen teveel van de gemeente wordt verwacht. De moderne trend is dat iedereen succesvol moet worden. Het leven is echter niet maakbaar. Bij de geringste tegenslag of afwijking bij het opgroeien is er niet direct professionele hulp nodig. De gemeente moet zich meer inzetten voor het versterken van de eigen kracht en regie van jongeren en hun gezin. Ook wil de SGP dat de gemeente strikter afbakent wat zij als jeugdhulp ziet en wat niet. Dat helpt om te bepalen waaraan al dan niet publiek geld wordt uitgegeven. De gemeente moet de jeugdhulp doelmatiger en doeltreffend inrichten zodat het de vraag naar hulp en ondersteuning weer onder controle krijgt. Dit vraagt om een duidelijke visie, consistent beleid en scherpe(re) keuzes.

Kinderen met gescheiden ouders zijn helaas oververtegenwoordigd in alle vormen van jeugdhulp. De maatschappelijke gevolgen van scheidingen zijn gigantisch. Toch kijkt de politiek vaak weg van deze rauwe realiteit. Dit taboe moet worden doorbroken om kinderen, ouders en de samenleving verder te helpen. Het is cruciaal dat de gemeente investeert in het versterken van relaties en het voorkómen van

(v)chtscheidingen.

Concreet:

- Het gezin wordt als hoeksteen van het sociaal beleid gezien. Vanuit de gezinssituatie wordt gedacht en gehandeld. In een gezin leer je samenleven. Stabiele huwelijken tussen een man en een vrouw zijn voor ons daarin de belangrijkste voorwaarde.
- De gemeente zet in op preventie bij (v)chtscheidingen, bijvoorbeeld door relatietherapie kosteloos ter beschikking te stellen.
- Lokaal actieve en maatschappelijke organisaties en initiatieven op het gebied van zorg en welzijn verdienen gemeentelijke steun. De gemeente zet in op kennisdeling en regelmatige gesprekken om te bespreken hoe we hen kunnen versterken in hun werk.
- De gemeente bevordert het werk van maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van armoedebestrijding, begeleiding van statushouders, schuldhulpverlening en het tegengaan van eenzaamheid. Voorbeelden daarvan zijn de Voedselbank, sociale fondsen, kerken, repair cafés, stichting Present, de Kap, stichting Schuldhulpmaatje, de NPV, het Leger des Heils en Vluchtelingenwerk.
- Gezien de grote rol van de gemeente in het sociaal domein, is een betrokken en kritische adviesraad van het grootste belang om effecten van beleid scherp te kunnen zien.
- Tegengaan eenzaamheid met bijzondere aandacht/oog voor alleenstaanden waar nodig.

Zorg en welzijn (wmo), ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) legt de verantwoordelijkheid bij inwoners, maar de gemeente ondersteunt met zorg, begeleiding en hulp aan huis. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn hierbij onmisbaar en verdienen actieve ondersteuning.

Concreet:

- De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) legt veel verantwoordelijkheid neer bij de burgers. De zorg is bedoeld voor (kwetsbare) medeburgers en hun leefomgeving. Daarbij biedt de gemeente ondersteuning, begeleiding en verzorging aan huis.
- Vrijwilligers en mantelzorgers zijn van onschatbare waarde. De SGP vindt het belangrijk dat de gemeente de taak in de Wmo om vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen, concreet en serieus invult. Mantelzorgers krijgen een jaarlijkse mantelzorgwaardering van de gemeente. Ook het vrijwilligerswerk moet worden gestimuleerd. Belangrijk zijn ook goede voorzieningen voor respijtzorg.

Concreet:

- De SGP pleit voor een ruimhartig beleid binnen de financiële kaders. Er moeten voorwaarden worden geschapen zodat de burger zijn eigen verantwoordelijkheid neemt en solidair is met mensen met een handicap, psychische klachten en/of een langdurige zorgbehoefte.
- De SGP wil keuzevrijheid binnen de Wmo, zodat de burger de hulp kan kiezen die past bij zijn levensovertuiging.
- De sociale wijkteams zijn laagdrempelig en toegankelijk. Ze staan dicht bij de burger en kunnen direct ondersteuning en hulp bieden.
- Voor directe hulp en ondersteuning van hulpbehoevenden zet de gemeente wijkverpleegkundigen in.
- De gemeente zorgt voor goede voorzieningen op het gebied van psychosociale hulp. Daarbij garandeert ze keuzevrijheid, zodat hulpvragers kunnen kiezen voor een instelling die past bij hun levensbeschouwing.
- Goede voorzieningen voor mensen met een beperking. Ook moet de openbare ruimte voor hen goed toegankelijk zijn.

Werk, inkomen en arbeidsmarkt

Zowel betaald als onbetaald werk draagt bij aan de samenleving. De SGP erkent de grote waarde van vrijwilligerswerk, mantelzorg en zorg, en beschouwt deze als niet minder belangrijk dan betaalde arbeid. Iedereen is verantwoordelijk voor verwerving van een eigen inkomen, maar de gemeente biedt steun aan degenen die dat niet zelf kunnen. Het sociale zekerheidsstelsel is bedoeld als tijdelijk vangnet voor wie dat nodig heeft, niet als een structurele voorziening voor wie kan werken maar ervoor kiest dat niet te doen.

Concreet:

- Mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt (langdurig werklozen, gehandicapten, bijstandsgerechtigden) worden door de gemeente actief geholpen. Daarbij werkt de gemeente nauw samen met werkgevers en de sociale werkplaats Lucrato.
- Als werken onmogelijk is of als er geen werk te vinden is, moet de overheid in een inkomen voorzien. Een uitkering is dus een vangnet, geen hangmat.
- De gemeente organiseert samen met bedrijven leer-werkplekken voor het opdoen van werkervaring.
- Van burgers die een uitkering ontvangen, mag als dat qua gezondheid mogelijk is een 'tegenprestatie' verwacht worden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk of een werkervaringsplek.
- De gemeente geeft als werkgever en opdrachtgever het goede voorbeeld om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt betaald of onbetaald werk te bieden.

Concreet:

- Apeldoorn kent een gedegen en structureel armoedebeloid, dat handhaven we in de komende periode. Daarbij worden voorzieningen goed gemonitord en alleen bewezen effectieve maatregelen worden structureel gemaakt.
- De gemeente voert een ruimhartig minimabeleid. Actieve armoedebestrijding, (gedeeltelijke) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, ruimhartige verlening van bijzondere bijstand en ziektekostenverzekering voor minima behoren tot de mogelijkheden. In het minimabeleid is extra aandacht voor gezinnen met kinderen.
- Onbetaald werk, zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg, verdient een grotere waardering.

Asiel en migratie

De instroom van vluchtelingen stelt de gemeente voor uitdagingen. De Bijbel is helder over gastvrijheid naar vluchtelingen. De opvang van vluchtelingen moet in balans zijn met de belangen van onze inwoners.

Concreet:

- De gemeente heeft op grond van de Bijbelse noties van naastenliefde, barmhartigheid en herbergzaamheid een verantwoordelijkheid bij de opvang van mensen die in hun thuisland groot gevaar lopen.
- Apeldoorn zet zich in voor een evenwichtige spreiding van opvang voor vluchtelingen en asielzoekers over de regio en nationaal.
- Net als in veel andere gemeenten in Nederland zijn er in Apeldoorn knelpunten door de grote toestroom van asielzoekers en statushouders. Zo heeft Apeldoorn moeite voldoende goede opvangplekken te vinden, en zijn er lange wachttijden voor sociale huurwoningen. Roep middels Apeldoornse lobby daarom de landelijke regering op om de asielinstroom kritisch te bekijken.
- is een 'tegenprestatie' verricht worden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van

8. Onderwijs

Goed onderwijs is erg belangrijk voor de ontwikkeling van burgers en de samenleving. De plaats van christelijke onderwijs is voor de SGP belangrijk. De gemeente heeft vooral een belangrijke rol bij het scheppen van goede randvoorwaarden voor wat betreft lokaal onderwijsbeleid, passend onderwijs, leerlingenvervoer, nieuwbouw en uitbreiding van scholen, binnenklimaat in schoolgebouwen, het tegengaan van onderwijsachterstanden en toezicht op de leerplicht.

Concreet:

- De SGP vindt de vrijheid van onderwijs absoluut leidend en dat moet zo blijven.
- In het integraal huisvestingsplan (IHP) beschrijven schoolbesturen en gemeenten de huisvestingvoorzieningen die nodig zijn. We pleiten voor een kritische blik m.b.t. huisvesting en investeringen voor huisvesting voor krimpscholen.
- Onderwijs over veiligheid hoort bij Apeldoorn, het gaat om "Safety & Security". We zetten hier samen met onder andere hogeschool Saxion, de Politieacademie, de Koninklijke Marechaussee, ROC Aventus, en anderen vol op in.
- Het duurzamer maken van schoolgebouwen heeft hoge prioriteit. De gemeente en de scholen zetten in op energieneutrale huisvesting. Renovatie is naast nieuwbouw een nadrukkelijke optie. Daarbij hoort ook een goede ventilatie en gezond binnenklimaat in elk lokaal. Dat laatste moet meer prioriteit krijgen.
- Ook in Apeldoorn hebben we te maken met leerlingenkrimp. Apeldoorn moet hier op tijd op sturen zodat een goede spreiding van scholen over de gemeente gewaarborgd blijft. De gemiddelde schoolgrootte in het primair onderwijs is te laag en moet daarom omhoog. Grotere scholen hebben meer mogelijkheden voor leerlingenondersteuning en de bouw en het onderhoud van veel kleine scholen is duur. Hierover moeten met de onderwijsbesturen goede afspraken worden gemaakt.
- Vanuit de optiek van leefbaarheid is het belangrijk dat er in de dorpen basisonderwijs is.
- Scholen voor regulier onderwijs hebben vanwege passend onderwijs soms aanpassingen in huisvesting nodig. Daar moet ruimte voor zijn.
- Voor het voortgezet onderwijs moet er in Apeldoorn meer variatie komen. Het plan Brederwijs van de Veluwe Onderwijsgroep biedt daarvoor perspectief.
- De gemeente biedt hulp aan om kinderen met een onderwijsachterstand te helpen. Ze krijgt daar ook geld van het Rijk voor.
- De SGP wil laaggeletterdheid en taalachterstanden effectief aanpakken. Het bevorderen van leesgedrag onder jonge kinderen is hierbij een belangrijk middel. Ook ouders hebben daarbij een belangrijke verantwoordelijkheid. Samen met scholen gaan we op zoek naar manieren om dit concreet te maken. Bijvoorbeeld door vanuit CODA bibliotheken op school te faciliteren.
- Rond het treinstation in het centrum komt een 'lerend district' voor HBO, MBO en Voortgezet onderwijs.

Thuiszitters en zorgvragers

Elk kind heeft recht op onderwijs, maar voor sommige kinderen is school tijdelijk of definitief niet de juiste plek. De gemeente werkt samen met scholen en jeugdhulp om thuiszitten te voorkomen en oplossingen te bieden.

Concreet:

- Ieder kind vanaf 5 jaar is leerplichtig. Daarom is het onwenselijk dat er nog tientallen kinderen in de gemeente thuiszitten. De problemen met thuisblijvende kinderen zijn vaak complex.
- Onderwijs en jeugdhulp werken intensief samen om thuiszitten te voorkomen. Daarbij krijgen ouders een grotere rol en kiezen we voor innovatieve en bewezen effectieve maatregelen, waarbij de eigen verantwoordelijkheid en regie van opvoeders erg belangrijk is.
- De gemeente betaalt onder bepaalde voorwaarden (een deel van) het vervoer van leerlingen. Waar mogelijk zetten we in op zelfredzaamheid om met hulpmiddelen regulier te kunnen reizen. Dit geldt voor leerlingen die door een beperking niet zelfstandig naar een passende school kunnen of voor leerlingen die verder moeten reizen omdat er geen school met een passende identiteit in de buurt is.
- Burgers mogen bij onderwijs-zorgarrangementen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. De overheid is een betrouwbare partner en (sociaal) vangnet. De gemeente zorgt vanwege de garantiefunctie van de overheid dat er altijd voldoende passend onderwijs in de openbare scholen beschikbaar is.
- Het is goed dat zorgaanbieders passen bij de identiteit van leerlingen, ouders en school. Dat geldt niet alleen voor geïndiceerde, maar ook voor kortdurende zorg. Dit wordt dan ook van harte gestimuleerd.
- We stimuleren brugfunctionarissen en schoolmaatschappelijk werkers die met aantoonbaar effectieve interventies de normalisering van de schoolloopbaan ondersteunen met zo min mogelijke hulpverlening. Afwijken van het gemiddelde is niet direct een probleem, maar een mogelijk onderdeel van de normale ontwikkeling. Inzet van het eigen netwerk moet het uitgangspunt zijn of worden.

9. Sport, erfgoed en recreatie

De SGP wil een samen-leving, niet een naast-elkaar-leving. Ons motto is 'bouwen in vertrouwen'. Dat gaat over verbinding tussen mensen en stimuleert helpende handen onderling. Cultuur en cultuurgeschiedenis kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Dat geldt ook voor verantwoord samen recreëren en sporten.

Sport

Regelmatige sportbeoefening draagt bij aan een gezonde levensstijl en heeft een belangrijke sociale en vormende werking, vooral voor jongeren. De SGP ondersteunt sport door goede faciliteiten te bieden en breedtesport te bevorderen. Extra aandacht gaat uit naar ouderen en mensen met een beperking. Het bevorderen van (commerciële) topsport ziet de SGP niet als een taak voor de overheid. Zondagsrust blijft voor de SGP een belangrijk uitgangspunt. Het houden van sportevenementen en openbare wedstrijden op zondag wordt daarom afgewezen. De SGP waardeert het wanneer gemeentelijke sportvoorzieningen zelfstandig opereren.

Concreet:

- Sporten is gezond en heeft een vormende en samenbindende werking. Het is goed voor de sociale en fysieke ontwikkeling van jongeren. De SGP ondersteunt dat door goede faciliteiten en accommodaties te bieden voor breedtesport.
- Sport is geen kerntaak voor de overheid. We zijn daarom terughoudend in de facilitering ervan en zijn niet voor grootse sportevenementen die veel gemeenschapsgeld kosten. Ouderen en gehandicapten verdienen extra aandacht en waar nodig ondersteuning bij het sporten vanwege de goede effecten op hun gezondheid.
- Zondagsrust is belangrijk en daarom wijzen we sportevenementen en sport gerelateerd werk op zondag af.
- Het is positief dat gemeentelijke sportvoorzieningen zelfstandig worden gemaakt.
- De gemeente stimuleert sport en gezondheid via scholen.
- Geen of aflopende subsidies voor topsportevenementen in bijvoorbeeld het Omnisportcentrum.

Cultuur

De SGP vindt cultuurbeleving heel belangrijk. Het stimuleren van sociaal-culturele activiteiten kan daaraan bijdragen. Culturele activiteiten moeten ontstaan uit particulier initiatief. De gemeente vervult daarbij wel een stimulerende en ondersteunende rol. Er zijn helaas ook cultuuruitingen die in ethisch opzicht onacceptabel zijn.. Uiteraard mogen cultuuruitingen schuren. Maar reclame-uitingen, culturele activiteiten of kunstuitingen met een godslasterlijk, aanstootgevend of te shockerend karakter wil de SGP uit de openbare ruimte weren. Ook dient de zondagsrust gerespecteerd te worden.

Concreet:

- Cultuurbeleving is belangrijk. Het stimuleren van sociaal-culturele activiteiten kan daaraan bijdragen, met in achtneming van de zondagsrust.
- Culturele activiteiten moeten ontstaan uit particulier initiatief. De gemeente vervult daarbij een ondersteunende rol, waarbij het uitgangspunt moet zijn dat organisaties een grote verantwoordelijkheid en taak hebben om voor hun eigen inkomsten te zorgen. Om die reden wil de SGP de subsidie aan Coda Museum, Gigant en Orpheus verlagen.
- Evenementen en cultuuruitingen passen altijd bij de goede zeden. Ook mogen zij niet aanstootgevend zijn.
- Apeldoorn moet het koninklijk imago van Paleis Het Loo goed blijven benutten. Ook voor eigen inwoners, mede omdat dit het historisch besef vergroot.
- Apeldoorn ondersteunt actief en blijvend historisch erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog gezien de actuele en educatieve waarde. Denk daarbij aan onder meer het grote belang van vrijheid en het tegengaan van antisemitisme. De gemeente doet dit zoveel mogelijk samen met het onderwijs. We denken daarbij aan het Apeldoornse Bosch, de bunker van Seyss-Inquart, Ereveld Loenen, Monument dwangarbeiders en het munitiedepot Hoog Soeren en het ontwikkelen, onderhouden en aanbieden van educatieve programma's voor alle leerlingen in het PO en VO in Apeldoorn.
- De activiteiten die opgezet zijn in het kader van het programma 80 jaar vrijheid dienen structureel ingebed te worden.
- De gemeente zorgt voor een moderne, toegankelijke bibliotheek met bijbehorende maatschappelijke voorzieningen. Daar horen ook dependances van bibliotheek in wijken en dorpen bij. Hetzelfde geldt voor de biebbus.
- Scholen krijgen ondersteuning bij natuur- en cultuureducatie. De gemeente geeft hun ruimte voor een eigen invulling, die bij de identiteit van de school past.

Archeologie en erfgoed

Archeologie en erfgoed zijn verbonden met de lokale identiteit van dorp, stad en streek. Wanneer een gemeente monumenten en cultuurhistorisch erfgoed behoudt, is ze aantrekkelijk voor inwoners en toeristen. De rijke geschiedenis blijft zichtbaar in de bebouwing, maar ook in de openbare ruimte en in het cultuurlandschap. Kerkgebouwen, vooral de oudere, spelen daarbij een unieke rol. Ze vormen niet alleen historische en architectonische hoogtepunten, maar zijn ook van grote maatschappelijke waarde.

Concreet:

- Archeologie en erfgoed zijn verbonden met de lokale identiteit van dorp, stad en streek. Wanneer de gemeente monumenten en cultuurhistorisch erfgoed behoudt, is ze aantrekkelijk voor inwoners en toeristen. De rijke geschiedenis blijft zichtbaar in de bebouwing, maar ook in de openbare ruimte en in het cultuurlandschap.
- De SGP wil dat er zorgvuldig wordt omgegaan met kerkgebouwen. Als het even kan, moeten deze hun bestemming behouden of een maatschappelijke bestemming krijgen die het gebouw zoveel mogelijk intact laat. De kerkenvisie is daarin leidend en wordt ook gehandhaafd.
- Het gevelfonds is waardevol en verdient subsidie en stimulering van de gemeente.
- De gemeente stelt het monumentenbeleid in samenwerking met de bewoners vast.
- Als uitbreiding op het culturele aanbod ziet de SGP mogelijkheden voor een museum in Apeldoorn gericht op de historie van de Veluwe.
- Het Herzbergerpand biedt kansen voor herontwikkeling; de SGP wil dat dit echter verantwoord en niet tegen elke prijs gebeurt.

Recreatie

Mensen hebben behoefte aan ontspanning. De SGP wil daarom bijdragen aan recreatie die Bijbels verantwoord is en oog heeft voor de omgeving. De gemeente moet vooral goede randvoorwaarden scheppen, waarbij recreatie en natuur in balans blijven.

De toegankelijkheid van natuur staat onder druk door steeds strengere regels en beperkingen. De SGP verzet zich tegen de trend waarbij de mens steeds meer uit de natuur wordt geweerd. De SGP vindt dat recreatie en natuurbelangen in evenwicht moeten blijven en dat inwoners blijvend toegang moeten houden tot groene gebieden.

Concreet:

- Veluwe op één en ontspannen in het groen, is een belangrijk motto. De SGP wil de groene kwaliteit van onze gemeente behouden en als rentmeester inzetten op recreatie
- De SGP staat voor een juiste balans tussen natuur en recreatie. Dat betekent dat er grenzen zijn aan het aantal bezoekers en we voor de juiste randvoorwaarden zoals parkeren, ontsluiting van gebieden en het borgen van voldoende rust voor de dieren en biodiversiteit zorgen.
- Onze gemeente kent veel vakantieparken. De SGP wil deze parken beschikbaar laten zijn voor het doel van recreatie. Permanente bewoning past daar in de meeste gevallen niet bij.

10. Volksgezondheid en duurzaamheid

Rentmeesterschap is een centrale gedachte bij de SGP. We willen goed omgaan met de schepping en de volksgezondheid. Het belang daarvan wordt alleen maar groter en houdt ook steeds meer mensen bezig. De SGP hecht aan een duurzame samenleving, waarbij kinderen en kleinkinderen niet worden belast met de negatieve erfenis van de huidige generatie.

Volksgezondheid

De volksgezondheid is een punt van aanhoudende zorg voor de overheid. Het is voor ons bruto nationaal geluk belangrijk dat welvaart en welzijn met elkaar in balans zijn. De gemeentelijke overheid kan veel voor haar inwoners betekenen door in volksgezondheid en welzijn te investeren.

Concreet:

- De volksgezondheid is een punt van aanhoudende zorg van de overheid. De gemeente kan veel voor haar burgers betekenen door in volksgezondheid en welzijn te investeren. Dat wil de SGP samen laten gaan met een helder aanspreken op de blijvende, eigen verantwoordelijkheid van mensen voor hun gezondheid. Dat blijft voor ons voorop staan.
- Op scholen van zowel PO en VO krijgen leerlingen voorlichting over bewegen, gezonde voeding en de gevaren van verslaving.

Milieu en leefomgeving

De zorg voor het milieu begint lokaal. Door zorgvuldig om te gaan met onze leefomgeving kunnen we de schepping beschermen en de kwaliteit van leven verbeteren.

Concreet:

- Groen is een grote kwaliteit in onze gemeente en verdient blijvend onze aandacht. Voor de SGP betekent dit dat we de omliggende natuurgebieden en het groen in de stad en de dorpen koesteren. Apeldoorn moet een groene stad in het groen blijven en waar mogelijk dat versterken.
- In Apeldoorn handhaven we het afgesproken onderhoudsniveau van het openbaar groen in plantsoenen, parken en bermen, ook al kost dat meer inspanning.
- Speelterrinen en speeltoestellen worden op een goede manier over de gemeente verdeeld. We breiden dit uit, zodat er meer plaatsen komen waar gespeeld kan worden en bewegen en ontmoeten gestimuleerd worden. Ook zorgen we voor goed onderhoud van de bestaande voorzieningen. Het is ons streven dat elk kind op loopafstand kan spelen en bewegen.

Concreet:

- Wateroverlast wordt bestreden door zoveel mogelijk lokale waterberging, gescheiden van de riolering. De jarenlange inzet hierop wordt doorgezet en waar mogelijk versterkt.
- De openbare verlichting moet binnen de vervangingstermijn van de bestaande verlichting helemaal uit duurzame verlichting bestaan.
- Biodiversiteit moet bevorderd worden en in alle onderhoudsplannen en bij de herinrichting van de openbare ruimte een punt van aandacht en afweging zijn.
- Er wordt ingezet op vergroening van wijken en passend klimaatbeleid.
- De gemeente evalueert en verbetert het bestaande bomenbeleid, met aandacht voor bestaande bomen, kapbeleid, onderhoud en soortkeuze.
- De bestrijding van hondenpoepoverlast heeft prioriteit. Hondentoiletten worden regelmatig gereinigd.
- Het beheer van onze leefomgeving moet integraal gebeuren. Bij werkzaamheden en groot onderhoud aan wegen en riolering geven we de openbare ruimte graag een kwaliteitsimpuls. Daarbij moet er een helder prioritering komen t.a.v. wijken waarin achterstand is en sprake is van (dreigende) verloedering. De SGP wil de aanpak van de leefomgeving hoog prioriteren en versnellen. Dat betekent dat daar meer geld en ambtenaren voor beschikbaar moeten komen.
- Belangrijk is het voorkomen van overlast van het vliegverkeer van Teuge en Lelystad.
- De SGP ziet agrariërs als de beste onderhouders van de natuur in het landbouwgebied.

Milieu en afval

Het verminderen van afval en het verbeteren van afvalscheiding staan centraal. De vervuiler betaalt, maar afvalinzameling moet kosteneffectief en toegankelijk blijven. We kijken als gemeente anders naar afval, omdat hergebruik van materialen in veel gevallen mogelijk is. Als gemeente gaan we hier actief mee aan het werk, zo nodig in overleg met het ambachtscentrum.

Concreet:

- Bij afvalinzameling kan het milieurendement worden verbeterd. Daarom moeten afvalstromen tegen aanvaardbare kosten voor de burger nog verder worden gescheiden. Het serviceniveau blijft minimaal gelijk.
- De komende periode wordt het diftarsysteem geëvalueerd. Wanneer daaruit blijkt dat nascheiden goedkoper en effectiever is, stappen we daarop over.
- De gemeente gaat zwerfafval en dumping van afval tegen en probeert vervuilers te achterhalen en verantwoordelijk te laten zijn voor het opruimen of de kosten.

Duurzame energievoorziening

De energietransitie vraagt om actieve betrokkenheid van de gemeente. Energiebesparing heeft prioriteit, gevolgd door het verantwoord en duurzaam opwekken van energie. Het is belangrijk om

inwoners en bedrijven te betrekken en draagvlak te creëren voor initiatieven, terwijl de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft. De capaciteit op het energienet is beperkt als gevolg van vergaande elektrificatie, onder andere in woningbouw en mobiliteit. Dit noemen we netcongestie. Dit is een probleem waar we de komende jaren mee te maken hebben. In geval van woningbouw, maar ook bij het verder verduurzamen van woningen en plaatsen van zonnepanelen. Het geleverd krijgen van energie is daarmee niet meer vanzelfsprekend.

Een betrouwbaar en toekomstbestendig energienet is cruciaal om klimaatdoelen te halen en klimaatadaptatie succesvol te laten zijn. Dit vraagt van de gemeente een creatieve benadering van alternatieven voor het energienet, zowel binnen als buiten het bestaande systeem.

Concreet:

- We wekken energie steeds meer duurzaam op en hebben oog voor de haalbaarheid. Waar dit niet binnen de gemeentegrenzen kan, kopen we elders duurzaam opgewekte energie in. De SGP is van mening dat we beide nodig hebben voor een haalbare en betaalbare verduurzaming van onze energieopwekking.
- Duurzame opwek en opslag van energie wordt integraal benaderd, zodat bijstelling mogelijk blijft en er steeds weer een afweging kan plaatsvinden over de haalbaarheid en betaalbaarheid.
- De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door gemeentelijke gebouwen en scholen te verduurzamen. Deze worden voor 100 procent voorzien van duurzame energie en hebben ten minste energielabel B.
- Warmtenet is een belangrijke optie voor een goede energievoorziening om wijken van het gas af te helpen. Er dient in de wijken wel een stevig draagvlak te zijn.
- Initiatieven die het energiegebruik verminderen, verdienen altijd de voorkeur boven het duurzaam opwekken van energie.
- In het gemeentelijke beleid is er niet alleen aandacht voor warmte, maar ook voor koeling. Hete zomers kosten veel energie. Nieuwbouw wordt groen ingericht (dat is koeler) en er wordt koel gebouwd. Het stimuleren van meer groen in de tuinen en minder tegels om hittestress tegen te gaan.
- De gemeente geeft bij sociaaleconomisch zwakkeren in de samenleving bekendheid aan de duurzaamheidswinkel en groene regelingen. De rol van de gemeente is daarbij vooral faciliteren en ondersteunen. De gemeente kan sturen met groene leges en revolverende fondsen (leningen waarbij de aflossingen steeds opnieuw gebruikt kunnen worden). Wij zijn geen voorstander van structurele subsidiëring van particuliere duurzaamheidsinitiatieven.
- De gemeente treft stimuleringsregelingen en zorgt voor goede informatievoorziening over de verschillende mogelijkheden en financieringen voor energiebesparing in bestaande woningbouw.

Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven

De gemeente kan bij uitstek de rol van onafhankelijke adviseur vervullen. Het is van belang dat inwoners zich gesteund weten door de lokale overheid bij het verduurzamen van hun huis, gedrag en leefomgeving. De rol van de gemeente is daarbij vooral faciliteren en ondersteunen. De gemeente kan sturen met groene leges en revolverende fondsen. De SGP is geen voorstander van structurele subsidiëring van particuliere duurzaamheidsinitiatieven.

Concreet:

- De regionale opgave voor duurzame energie moet kleiner, gezien de impact op de leefomgeving en omdat er landelijk meer centraal duurzame energie opgewekt moet worden. De ruimtelijke impact van zonnepanelen, windmolens en buurtbatterijen wordt nadrukkelijk meegewogen in de te maken afwegingen.
- In het gemeentelijke beleid is er niet alleen aandacht voor warmte, maar ook voor koeling. Hete zomers kosten veel energie. Nieuwbouw wordt groen ingericht (dat is koeler) en er wordt koel gebouwd. Het stimuleren van meer groen in de tuinen en minder tegels om hittestress tegen te gaan.
- De SGP wil inwoners meer betrekken bij het energiebeleid van de gemeente en provincie en vindt dat omwonenden meer revenuen moeten genieten om het draagvlak te vergroten. Lokale energiecorporaties van inwoners moeten worden ondersteund en gepromoot.

Het opwekken van duurzame energie

De gemeente is geen initiatiefnemer voor het opwekken van duurzame energie. Dit initiatief ligt bij bedrijven, coöperaties en particulieren. De rol van de gemeente is het faciliteren van projecten die passen in de omgeving en kunnen rekenen op voldoende draagvlak. Het streven is dat de opbrengsten van energieprojecten lokaal blijven.

Concreet:

- Gemeenten zijn in beginsel geen initiatiefnemers voor het opwekken van duurzame energie, al mag de mogelijkheid van een gemeentelijk energiebedrijf onderzocht worden. Het initiatief daarvoor ligt bij bedrijven, coöperaties en particulieren.
- Een windmolen heeft een grote ruimtelijke impact en brengt problemen met zich mee als slagschaduw, zicht- en geluidshinder. Als er toch initiatieven zijn voor windenergie hebben locaties langs de snelwegen A1 en A50 en bij bedrijventerreinen de voorkeur. Draagvlak, geluidsnormen en financiële compensaties voor omwonenden zijn dan een voorwaarde.
- De gemeente zet zoveel mogelijk in op zonne-energie op daken, aan muren en andere innovatieve wijzen van opwek. We zijn heel terughoudend met grootschalige zonnevelden, mede vanuit de optiek van draagvlak in de omgeving en het onttrekken van goede landbouwgrond.

11. Ruimte om te wonen

Wonen en werken zijn belangrijke onderwerpen in de gemeenteraad. Daarbij is een evenwichtig woningaanbod belangrijk, want dat maakt de gemeente aantrekkelijk voor inwoners. Er moet oog zijn voor de verhouding tussen huur- en koopwoningen en voor de verschillende prijsklassen van de koopwoningen. Het ruimtelijk beleid van de SGP is gebaseerd op Bijbels rentmeesterschap.

Ruimtelijke ordening

De Omgevingswet biedt kansen voor lokaal beleid en legt bij initiatiefnemers de verantwoordelijkheid om draagvlak te creëren. De SGP streeft naar een zuinig gebruik van de ruimte, waarbij grootschalige ontwikkelingen altijd in regionale samenwerking plaatsvinden.

Concreet:

- Bij plannen voor de uitbreiding van de stad of dorpen moeten ook de inbreidingsmogelijkheden goed worden afgewogen. Samenspraak met bestaande inwoners is daarbij belangrijk.
- Verduurzaming van de ruimtelijke ordening is een leidend principe.
- Verouderde bedrijventerreinen veranderen in locaties voor woningbouw of revitaliseren.
- Bij nieuwbouw in dorpen en het buitengebied gaat de gemeente ruimhartiger om met het vergunnen van het aantal te bouwen vierkante meter als daar behoefte aan is.
- Welstandseisen kunnen worden versoepeld of gedeeltelijk worden afgeschaft, zonder dat het belang van cultuurhistorische aspecten wordt aangetast.
- De inzet op een goede doorstroom op de woningmarkt is belangrijk om de verschillende generaties evenwichtiger te kunnen spreiden en behouden in Apeldoorn en de dorpen.
- Bij nieuwbouw en herontwikkeling wordt de bestaande verdeling van typen woningen (goedkoop, middelduur en duur en sociale huurwoningen) gehandhaafd op wijk- en dorpsniveau.
- Bij grootschalige ontwikkelingen, zoals bedrijventerreinen, vindt de SGP regionale samenwerking een voorwaarde.
- Nieuwe wijken krijgen een goede toegang tot openbaar vervoer en deelvervoer en hebben ruime laadmogelijkheden voor elektrische vormen van vervoer.
- Uitbreiding van bedrijventerreinen is gekoppeld aan revitalisering en verduurzaming van bestaande terreinen.
- De binnenstad wordt vergroend en doorontwikkeld naar een mix van wonen, recreëren en middenstand. De toegankelijkheid van dit gebied moet regelmatig geëvalueerd en waar nodig bijgesteld worden, zodat deelvervoer en tijdsloten voor fietsers, voetgangers en bevoorrading van de middenstand een goede mix vormen.

Concreet:

- De SGP wil dat de plannen voor GEUS voortvarend uitgevoerd worden. Daarbij zijn onze speerpunten:
 - a. De landbouw toekomstbestendig te maken en agrariërs bedrijfsmatig helderheid te bieden.
 - b. Herstel en onderhoud van natuur en biodiversiteit.
 - c. Leefbaarheid in Uddel vergroten door o.a. woningbouw voor jongeren en ouderen.

Volkshuisvesting

Voor elke doelgroep moeten er passende woonmogelijkheden zijn. Afstemming met omliggende gemeenten is essentieel, aangezien demografische ontwikkelingen niet stoppen bij de gemeentegrenzen. De SGP wil aandacht voor nieuwe woonvormen, verduurzaming van bestaande woningen en energieneutrale nieuwbouw.

Concreet:

- Voor de drie prioriteitsgebieden (BSK (Binnenstad, Stationsomgeving en Kanaal), Zuidrand en Uddel) zijn al veel plannen ontwikkeld. De uitvoering vraagt hoge prioriteit en moet daadkrachtig worden aangepakt.
- De gemeente maakt concrete afspraken met woningcorporaties over de beschikbaarheid van voldoende betaalbare huurwoningen en stimuleert dit voor zover het in haar eigen vermogen ligt. In overleg met het Rijk wordt dit in de lobby meegenomen en waar mogelijk samen innovatief ontwikkeld.
- Ook in de dorpen is woningbouw nodig voor jongeren en ouderen.
- Diversiteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van woningen moeten in balans zijn of in balans worden gebracht. De SGP staat daarbij voor 30-33-procent sociale woningbouw.
- Er komt een vervolgaanpak om de bestaande koop- en huurwoningen duurzamer te maken.
- Er is extra aandacht in de woningprogrammering voor doelgroepen, zoals starters, senioren met een laag inkomen en statushouders.
- De ontwikkeling van mantelzorgwoningen en levensloopbestendige woningen wordt maximaal ondersteund; er is een redelijke toets op de zorgbehoefte van betrokkenen.
- Het moet mogelijk zijn om starterswoningen specifiek voor jongeren uit eigen dorp/wijk te bouwen.
- De SGP wil goede, fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten, met toezicht op leefbaarheid en naleving van regels.

Stedelijke vernieuwing

De SGP geeft de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding om op een zorgvuldige manier om te gaan met beschikbare ruimte. Tegelijk is duidelijk dat (in veel gevallen) uitbreiding noodzakelijk is om het woningtekort op te lossen. Bij uitbreiding wordt rekening gehouden met het landschap, het behoud van groen en de cultuurhistorische inrichting van het gebied. Dit vraagt om plannen die zorgvuldig balanceren tussen groei en het behoud van de unieke identiteit van de omgeving.

Concreet:

- Op weg naar 180.000 inwoners in 2040 zetten we in op woningbouw op inbreidingslocaties binnen de snelwegen en ook daarbuiten ten zuiden van de A1.
- Meer hoogbouw op enkele markante locaties in met name het centrum en het stationsgebied zijn een passend onderdeel van de ontwikkeling, mits het met groen en voldoende openbare verblijfruimte gecombineerd wordt.
- De SGP wil dat er extra aandacht is voor de aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen voor ouderen die hiervan afhankelijk zijn.
- Er wordt in de Zuidrand/Beekbergsebroek gezocht naar een goede balans tussen natuur/wonen/industrie en energieopwekking. Het participatieproces, zoals bij het vaststellen van het kaderdocument in 2025, houden we vast bij de verdere uitvoering. Een goede ontsluiting van dit gebied is essentieel.

Begraafplaatsen

De SGP is principieel voor begraven. In het graf rusten gestorvenen tot de wederkomst van Jezus Christus. Het gemeentebestuur zorgt blijvend voor voldoende, betaalbare en gepaste gelegenheid om te begraven. Kosten mogen geen onnodige drempel vormen voor inwoners om voor begraven te kunnen blijven kiezen.

Concreet:

- Tarieven voor begraafrechten zijn zodanig dat iedereen grafrechten kan kopen. Algemene begraafplaatsen moeten goed onderhouden worden.
- Als begraven niet meer kostendekkend dreigt te worden door een toename van het aantal crematies, is een structurele bijdrage uit de Algemene voorzieningen of een verdeling van de totale kosten over cremeren en begraven nodig.

Stikstof, PAS-melders en vergunningskwesties

Onduidelijke en steeds veranderende regelgeving vanuit Brussel en Den Haag heeft ertoe geleid dat veel ondernemers, agrariërs en andere initiatiefnemers met terugwerkende kracht zonder geldige natuurvergunning komen te zitten. De gevolgen zijn ingrijpend: bedrijven en instellingen uit allerlei sectoren worden geconfronteerd met juridische onzekerheid en financiële problemen. Voor agrarische ondernemers speelt dit probleem al langer door de situatie rondom PAS-melders,

maar recente rechterlijke uitspraken brengen ook tal van andere bedrijven en instellingen in de knel. Intern saldeerders verkeren in grote onzekerheid, vaak zonder zich volledig bewust te zijn van de risico's die ze lopen. De impact van deze situatie is niet alleen zakelijk, maar ook persoonlijk en maatschappelijk voelbaar.

Concreet:

- Het stikstofbeleid wordt landelijk en provinciaal bepaald en ingevuld. De SGP maakt zich hard voor meerjarig beleid zodat agrariërs en ondernemers weten waar ze aan toe zijn. Daar zetten we onze gemeentelijk lobby en contacten voor in.
- De SGP wil de leefbaarheid en gezonde bedrijfsvoering voor agrariërs die door willen gaan met hun bedrijf stimuleren.
- Bij botsende regels vragen we aan hogere overheden om een uitzondering of vrijstelling als dat nodig en gewenst is voor een gezonde bedrijfsvoering vanuit zowel de gemeentelijke kaders als vanuit de ondernemer zelf.